

Tukaj vsak dan razen nedelj in praznikov

Slovensko republikansko združenje.

Zborovanje za ustanovitev gibanja za jugoslovansko republiko.

PREGLED IN REZULTAT KONFERENCE.

Konferenca je bila odprta v soboto 11. avgusta ob desetih zvečer in zaključena v nedeljo 12. avgusta ob eni popoldne. Navzočih je bilo dvajset delegatov, ki so zastopali sedem podpornih, političnih in kulturnih slovenskih organizacij in šest slovenskih pisateljev ter enega hrvaškega, in sicer:

Organizacije: Slovenska narodna podpora jednota: A. J. Terbovec in Math Petrovič. Slovenska svobodnomyšelnostna podpora zveza: Frank Kerže in Anton Zlogar. Slovensko samostojno podporno mladiško društvo "Danica": Frank Miravlj. Slovenska sekcija Jugoslovanske socialistične zveze: Filip Godina in Frank Šava. Slovenski delavski sokol v Chicagu: Ivan Kušar. Društvo Slovenija v Chicagu: Edvard Č. S. P. B. J.: Frank Udovič. Slovenska narodna zveza: Matjaž in dr. F. J. Kern. —Časopisi: Prosveta: Jože Zavertnik. Glas Svobode: Martin V. Konda. Proletarec: Etbin Kristan. Glas Slovenije in Novi Hrvat: Ludvik Benedik. Slovenija (Milwaukee): Frank Veranič. Čas: Frank Kerže.

Od prijavljenih dveh zastopnikov J. S. K. J. je prisostvoval zborovanju nekaj časa Anton Motz. Med zborovanjem so se pridružili članu sledeče nove organizacije: Samostojni slovenski socialistični klub v Milwaukee in slovenska podružnica angleške organizacije Modern Woodman of America v Chicagu.

Organizacija je dobila ime "Slovensko republikansko združenje" in sestoji iz obstoječih slovenskih podpornih, političnih, zabavnih in kulturnih organizacij, ki se hočejo pridružiti. Zastopniki vseh teh organizacij tvorijo centralni odbor.

Na čelu organizacije je izvrševalni odbor, sestavljen iz devetih članov. Med članov je izvolila ustanovna seja, dva mesta pa ostaneta prazna, ki se izpolnita pozneje, ko se pridruži še katere druge organizacije.

Glavila organizacije so vsi slovenski listi, ki podpro gibanje za jugoslovansko republiko v smislu "Izjave".

"Izjava" provizoričnega odbora je bila sprejeta v principu in soglasno; zastopnika Slovenske narodne zveze sta se vzdričala glasovanja.

Prostovoljni denarni prispevki tvorijo materialno sredstvo za izvajanje propagande potom tiskane in ustne besede itd.

V izvrševalni odbor "Slovenskega republikanskega združenja" izvoljeni: Frank Kerže, Filip Godina, Etbin Kristan, Frank Udovič, Martin V. Konda, Anton J. Terbovec in Jože Zavertnik st.

Izvrševalni odbor je izmed sebe izvolil A. J. Terboveca tajnikom, Godina zapisničarjem in Fr. Benedika blaginikom.

V nadzorni odbor so izvoljeni: Ludvik Benedik, Fr. Veranič in Math Petrovič.

V soboto ob desetih dopoldne je Frank Kerže v imenu provizoričnega lokalnega odbora odprl v soboto uradnega posloja S. N. J. zborovanje, ki ni le važno za Slovence, ampak je velikega pomena za ves jugoslovanski narod. Četel je v daljšem govoru pomen zborovanja in pozdravil delegate političnih, podpornih in kulturnih organizacij in zastopnike slovenskih listov, ki so prisostvovali, da pomagajo pri delu, ki ima za cilj: osvoboditev Jugoslovani in njih združitve v federativni jugoslovanski republiko.

Po končanem pozdravnem govoru je imenoval Frank Veranič v Ljudevita Benedikta v poudarjeni odobri pregledata poslastila in konstatirata število delegatov. Navzočih je štirinajst zastopnikov in Frank Kerže izjavi, da pride iz Minnesote in drugod, ki pa najhuj zadržani vstedi tehtila v zborov, da niso mogli biti zvečer ob pravem času.

Frank Kerže pojasni, da je treba najprej izvoliti predsednika in zapisničarja, preden zbor nadaljuje s delom. Na predlog Albin Benedika sta izvoljena soglasno Frank Kerže predsednikom in L. Truger zapisničarjem.

Vrednotenje Etbin Kristan, ki ima važen vprašanje na konferenci, se odloži o pravi pravičini in se preide takoj na pravičino. Referent je L. S. Truger, ki poda jasno sliko o gibanju, ki je prišlo v marec pred letom. Pojasnjuje, zakaj ni bilo mogoče priti z londonskim kongresom do sporazuma in skupnega gibanja v Chicagu, ki ima za cilj združiti vse Slovence za osvoboditev Slovenije in Hrvaške, Srbov in Bolgarov v skupni federativni republiko z narodno avtonomijo.

Referent je povdarjal, kako so elementi, ki so bili pripravljene

ni delati za osvoboditev in združenje Jugoslovani večkrat zahtevali, da naj poda jasen program, ker drugače je nemogoče agitirati med Slovenci za stvar. Slovenci hočejo jasen in določen program, ker le na ta način je mogoče doseči uspeh in se izogniti vsake blamaže.

Govornik poroča o detaljih na sejah, kako je bila izdelana izjava za jugoslovansko federativno republiko in zakaj je sklicano današnje zborovanje, ki je le nadaljevanje dela, ki so ga pričele slovenske politične in kulturne in podporne organizacije v Chicagu, in ki ima namen, da se misel jugoslovanske federativne republike za nese med vse Slovence, da postane meso in kri.

Frank Kerže spopolni nekatere detalje, ki se nanašajo na seje, ki jih je referent vled obširnega referata izpustil.

Ivan Možina stavi vprašanja na Frank Kržeta, če je pisal pismo Milan Marjanoviču, članu jugoslovanske kancelije v Washingtonu, ker se širi govorica, da je pisal Marjanoviču, Marjanovič mu pa ni odgovoril. Vprašal je tudi Marjanoviča, če je prejel kakšno pismo, toda Marjanovič izjavlja, da ga ni prejel.

Frank Kerže odgovarja, da je na vprašanje odgovoril že Marjanovič. Govornik minajo vrednosti. On sploh ni pisal nikomur pisma in če kdo predloži pismo, je pripravljen darovati prvih \$500 za jugoslovansko republiko. Marjanovič ni dobil pisma od njega, ker mu ga ni pisal, in logično Marjanovič tudi ni mogel odgovoriti.

S tem je zadeva končana.

I. Možina vpraša, če je bil na lokalni seji sprejet referat Rudolfa Skale.

Kerže pojasnjuje, da to ni bil referat, ampak koncem komea, da se je R. Skala izjavil tudi za republiko. Bila je le nekakšna izjava.

K točki se ne oglasi nihče več za besedo in zbor preide na izjavo pripravljalnega odbora o federativni republiko.

Govornik je povdarjal, kako so elementi, ki so bili pripravljene

VPRAŠANJE PREMOGA V ILLINOISU.

Višji sodnik Carter je imenovan ravnateljem premoga. Sklenjena pogodba.

ALI JE VRAŠANJE CEN ZA PREMOG REŠENO?

Chicago, Ill. — Po dosedanjih poročilih so se premogovniški baroni v državi Illinois podali.

Guverner Lowden je imenoval najvišjega državnega sodnika Carterja premogovnim ravnateljem. Premogovniški operatorji se strinjajo z njegovim imenovanjem.

Seja je trajala pet ur. Guverner Lowden je zahteval, da zastopniki premogovniških operatorjev podpišejo pogodbo, po kateri se zavežejo, da proizvedejo toliko premoga, kot ga država Illinois potrebuje in ga prodaja po ceni, ki jo določi najvišji sodnik Carter.

Prva točka, ki je najbolj važna, se glasi:

"Operatorji priznajo, da rezervirajo toliko premoga, kot ga potrebuje ljudstvo v Illinoisu za svoj konzum in ga prodaja po cenah, ki bodo kasneje določene."

Druga točka prizna guvernerju pravico, da imenuje ravnatelja za premog, ki rešuje vsa vprašanja glede cene, transportacije in distribucije premoga in da je pogodba veljavna do 31. marca 1918.

Zvezna živilska predloga je postala zakon s tem, da jo je predsednik podpisal. V prihodnjem tednu bodo torej tudi zvezni organi na delu, da določijo cene za premog, kajti živilska predloga se razteza tudi na karivo.

Nekateri že zdaj vprašujejo, če bodo zvezni organi določili cene tudi za Illinois in če bo akcija zveznih organov imela kakšen vpliv na dogovor v Illinoisu. Na ta vprašanja je težko odgovoriti, ker zdaj nihče ne ve, kakšno akcijo jo podvzamejo zvezni organi in kakšne cene določijo najvišji sodnik Carter za Illinois. Vseled tega tudi nastaja vprašanje. Ali so cene za premog že definitivno rešene?

Washington, D. C. — V upravnih krogih se pečajo za načrti, da izvedejo nadzorstvo nad premogovo industrijo v Združenih državah. Tozadevna akcija bo mogoče podvzeta že v par dneh.

V podučenih krogih govore, da je predsednik Wilson odklonil vse prošnje premogovniških operatorjev, da samostojno vodijo svoj biznis v času vojne. S tem, da je predsednik podpisal živilsko predlogo, je dal obrtni komisiji oblast, da nadzoruje premogovo industrijo, zaeno ji je pa namignil, da se takoj resno prime dela.

Zdaj še ne vedo, če predsednik v tej zadevi izda posebno proklamacijo, vendar se pa širi govorica, da pričakujejo predsednikovo proklamacijo v prihodnjem tednu.

Obrtna komisija je imela v prvotnem načrtu, da nadzoruje produkcijo premoga in transportacijo. Mejem so pa prešle že železnice pod osrednji obratni odbor, ki bo delal v sporazumu narodnega obrambnega odbora. Valed tega nekateri menijo, da ne bo treba obrtni komisiji nadzorovati transportacije. Seveda je to le ugibanje, ker bo obrtna komisija to izvršila, kar smatra za pravilno.

V krogih premogovniških baronov tudi vglabljuje, če bo vlada prevzela rudnike, ali bo nadzorovala le prodajo premoga. Rešitev tega vprašanja je tudi odvisna le od zadržanja premogovniških baronov.

VERME.

V splošnem jasno v ponedeljek. Nespremenjena temperatura in menjačiji se vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah povprečno: 70.

Vaš sosed morda že ne ve, da je dnevnik "Prosveta" zelo priljubljen pri svojih čitateljih. Opozorite ga!

ZADNJE VESTI.

Washington, 13. avg. — H. C. Hoover, ravnatelj za živila, je razglasil, da je s 1. septembrom pšenica, moka in kruh pod kontrolo vlade. Trgovci ne smejo imeti na roki več pšenice in moke, kot je pa potrebno za normalno razpečevanje. Ako bo treba, bo vlada zasegla ves pridelek pšenice za leto 1917 in določila cene moki in kruha.

London, 13. avg. — Nemški letalci so večerj vrgli 40 bomb na Southend in Essex, 40 milj od Londona. Triindvajset oseb — vitevši devet žensk in šest otrok — je usmrtenih in 50 ranjenih. Materialna škoda je velika.

Kodanj, 13. avg. — Časopisje iz Varšave poroča, da so Nemci aretirali nadaljnih 27 Poljakov širom dežele. Zapiranje ljudi se nadaljuje in mnogo poljskih političarjev je interniranih v trdnjavi. Pristaši poljske neodvisnosti so najbolj preganjani.

Washington, 13. avg. — Morariki departament je dobil poročilo, da je nemška submarinka 6. t. m. potopila ameriški parnik za olje "Campana", 47 mornarjev je prišlo na suho, toda pet mož s kapitanom vru so Nemci vzeli na submarinko in jih odvedli seboj.

London, 13. avg. — Včeraj so izvršile angleške čete dva napada na belgijski fronti in poročilo beleži nove uspehe. Severno od Lensa so Kanadčani osvojili nove pozicije.

Petrograd, 13. avg. — Ruske čete na rumunski fronti so večerj v svojih protinapadih odbile sovražno prodiranje in ujelo 1200 Nemcev. V okoliših zaliva reke Bug so Rusi pričeli s ofenzivo in vplenili štiri topove in osem strojnih pušk. Na liniji Okna-Groznai so se Rumunji umaknili.

Madrid, 13. avg. — Španska vlada je sklenila mobilizirati stavkajoče železničarje, da s tem ustavi štrajk.

VESTI Z BOJNIH FRONT.

V Belgiji se polagoma razvija generalna bitka. Vroči boji na ruski fronti.

BOMBNI NAPADI NA ČEPOVAN.

Zapadna fronta.

London, 12. avg. — Nepretrgni boji v Flandriji, ki že prehajajo v generalno bitko, so večerj prinesli angleškim četam lepe uspehe. Okupirali so nove pozicije blizu ceste Ypres-Menin in odbile šest nemških protinapadov v okoliših Westhoek, kjer so Nemci prešli na izgubili važne hribovite pozicije. Boji so se vršili tudi okrog Langmaroka, severno od Ypresa in v peščenih širih na belgijskem obrežju. Avijatiki so bili tudi zelo aktivni.

Francosi so večerj izvajali nov uspeh na fronti pred St. Quentinom in severno od Alsne. V Fayet Petainsu so francoske čete reokupirale večino zakopanih elementov, ki so jih zasedli Nemci zadnji četrtlet. V Šampaniji so Nemci naskočili goro Cornillet na dve milji dolgi fronti, toda po vročem boju, ki se je menjal z napadi in protinapadi, so nemške čete obdržale 50 jardov zemlje.

Nemško poročilo, ki je bilo izdano sinoči v Berlinu, slika boje naokrog Westhoek v Flandriji kot bitko prvega razreda, katere se je vdeležilo več britiških divizij. Nemško dnevno poročilo se ponaša z zmago, toda sestavi se no je tako, da obenem priznava poraz. Nemci so izvršili ljute protinapade do desetih večerj, a ko so videli, da je vsak napor zastoj, dobiti nazaj Westhoek, so se umaknili in pričeli s srditim bombardiranjem novih angleških linij.

(Dalje na 3. str., 1. kol.)

DELAVSKI PREVRAT NA ANGLEŠKEM.

Angleški delavci pošljejo delegate v Stockholm. Henderson je resigniral. Konflikt z vlado. Ruski pritisk je močan. Francija bo tudi zastopana. Vlade se boje generalne stavke.

Pariz, 13. avg. — Izvrševalni odbor socialistične stranke v Franciji je sklenil poslati delegate na mednarodni kongres v Stockholm. Imenovanih bo deset delegatov.

London, 11. avg. — Angleško organizirano delavstvo je zavrlo svoje prejnjše stališče in sklenilo večerj na konferenci delegatov ki se je vršila v Westminsteru, da pošlje svoje zastopnike na mednarodno socialistično konferenco v Stockholm, katere se vrši prihodnji mesec.

Spomenica, ki je predložila izvrševalni odbor stranke delegatov, je bila sprejeta v celoti, izveniši ene same točke, ki je spremenjena v toliko, da se stek lohnški kongres smatra posveto valnim in ne obveznim.

Navzočih je 600 delegatov, ki so za članstvu oddali 1,046,000 glasov za spomenico proti 55,000 glasovom.

Delegatje so sklenili, da se ima mir skleniti brez aneksi in kazenskih odškodnin, invadirane pokrajine se imajo povrniti in en tentne države ne smejo imeti v programu nobene osvobodilne politike. Mirovna konferenca mora položiti temelj organizaciji držav ki bodo jamčile za bodoči mir. Toda angleški delavci niso za mir za vsako ceno. Zahtevajo povrnitev Alzacije-Lorena in povrnitev škod v invadiranih deželah. Vsa narod ima pravico v smislu ruske deklaracije sam odločevati o svoji usodi in narodi pod turško vlado morajo biti svobodni.

Spomenica tudi izraža čestitko ruskemu ljudstvu na destrukciji carizma in pozdravlja Ameriko ki je priskočila na pomoč v boju za boljšo bodočnost človeštva.

Važna je tudi točka, ki vsebuje apel na socialiste v Nemčiji. Avstriji, Bolgariji in Turčiji, da naj skušajo z združenjo akcijo prisiliti svoje vlade na skorajšen mir.

To je prvič za časa vojne, da so angleški delavci apelirali v tem tonu na delavce v centralnih državah.

Vprašanje Poljske se ima rešiti v smislu želja Poljakov samih.

Paestina mora postati svobodna dežela pod mednarodnimi garancijami. Afriške kolonije ne smejo tvoriti plena, ki bi služil v izkoriščanje kapitalistov katerekoli države. Ker pa prebivalstvo teh kolonij ne more reševati vprašanja samoodločevanja, je najboljše, da vojskujoče se države združijo afriške kolonije s svobodno republiko Liberijo in jih priključijo organizaciji držav, kakera imenuje nepristransko upravo za nje.

Delegatje so se tudi izrekli proti gospodarski ali trgovski vojni po končanem konfliktu in za rekonstrukcijo socialistične Internacionalne.

Dejstvo je, da je angleško delavstvo sklenilo prisostvovati mirovnemu kongresu v Stockholm izliva iz sledečih treh razlogov. Angleški delavci nočejo nasprotovati ruskemu proletarijatu; ruski in nemški delegatje ne sanajo biti sami v konferenci; ako bi Angleži odklonili zastopstvo, bi to izrabili na fektiven način nemški socialisti.

Henderson resigniral.

London, 12. avg. — Arthur Henderson, delavski poslanec v parlamentu in član vojnega kabineta angleške vlade, je večerj resigniral svoje mesto v kabinetu in premier Lloyd George je brez odloga sprejel resignacijo. Henderson je resigniral pod pritiskom ostrih napadov od strani liberalnega ča-

sopisja, ker je priporočal delegatom delavske stranke, da pošljejo zastopnika na mednarodni mirovni kongres v Stockholm.

Lloyd George bo jutri (ponedeljek) naznanil stališče vlade napravnemu kongresu v Stockholm.

Dejstvo, da je delavska stranka na Angleškem s tako ogromno večino sklenila poslati zastopnike na kongres, je zahtalo novo politično dobo v Angliji. Vlada ne bo čisto toboji delavskega gibanja, ki ne lahko konča z generalnim štrajkom, ako bi vladni faktorji nasprotovali temu gibanju. Vrhutega je prišla neuradna vest iz Petrograda, ki pravi, da je izjavil Kerenski, da Rusija ne bo čisto nič ovirala ruske delegacije v Stockholm.

Ne samo angleška, temveč vse vlade v vojskujočih se državah se boje stockholmskega kongresa. Plaši jih namreč to, da bi delavci, ko se enkrat snidejo, sestavili ultimatum in ga adresirali na vse vlade: Sklenite mir takoj in tukaj so mirovni pogoji! — Tak ultimatum bi bil lahko podprt z grožnjo generalnega štrajka po vsi Evropi. Kaj pomeni generalni štrajk za vlade sredi vojne, si lahko misli vsakdo. Vojna bi bila končana v splošnem kaosu za obstoječe vlade, nastal bi konflikt med delom in kapitalom in delavstvo, pijano zmage, bi zahtevalo vedno več in več, kakor je danes v Rusiji.

Iz tega razloga so vlade v Evropi zelo previdne napram prihajajočemu kongresu v Stockholm, ker priznavajo silno potenco tega sestanka.

Bolgarska, Avstrija in Nemčija v lašeh?

Washington, 11. avg. — Tukajšnji diplomatični krogi imajo avtentične informacije, da so se porajale neljube sitnosti med Avstrijo in Bolgarijo, Nemčijo in Bolgarijo, in končno med Avstrijo in Nemčijo.

Oficijelna Avstrija se naureč pripravljala, da oslepari Bolgarsko pri mirovni konferenci. Nemčija je jezna, ker se Bolgarska ne zme ni za njena neprestana prigovarjanja, da zadnja pretrga diplomatične vezi z Ameriko. Bolgarska je že edina med centralnimi zavezaniki, ki ni tega storila.

Avstrija z vsakim dnem bolj slut, da bo morala ostaviti Srbijo in boji se, da bo morala odstopiti tudi Bosno in Hercegovino. Valed tega se pripravljala, da ponudi Srbič namesto Bosne dober kos Macedonije, ki je objubljena Bolgarom. Te informacije so prišle po ovinkih iz Berlina in iz tega je sklepati, da je Nemčija menda nezadovoljna z barantijo na račun Bolgarske.

Na drugi strani pa oficijelna Avstrija zopet gleda, kako bi se koristila na račun Nemčije. Habsburška dinastija je že od nekdaj gledala, da je žrtvovala druge prijatelje ravno tako kot sovražnike, v svojo korist.

Kakor je Avstrija pripravljena žrtvovati Bolgarsko, tako bo Nemčija najhujše pustila na cedilu Turčijo. Zaupne vesti iz dobrih diplomatičnih virov govore, da so Bolgari in Turki že do grla siti tajzerja in Habsburžanov in končaj čakajo konca vojne, nkar se bodo skušali otresti vpliva Prusjakov.

Malorusi podpirajo Kerenskiya.

Petrograd, 11. avg. — Ukrajinski kongres v Kijevu je večerj sklenil, da bo podpiral z vsem zrcem Kerenskiya in njegovo provizorično vlado.

DR. VELIMIR DEŽELIĆ.

V službi kalifa.

Zgodovinski roman.

(Nadaljevanje)

Mar je uboj nekaj dobrega? Mar ni božja zapoved; ne ubijaj! Pa vendar ubijamo v boji: toliko ljudi, ubijamo zločince, ker nam je pred očmi dobra stvar, da rešimo državo nesreče.

— Ne ne, take misli niso prave — je zamrmral Wadha el Ameri. — Ali nisem dolžan pokorščine tudi kalifu Muhamedu, ki me je povzdignil za hadžiba? Ali nisem izdajca, ako nje-za, ki mi je podelil to čast, želim unčiti?

Mirko strse Wadha el Ameri z glavo pri tej misli.

— Ne, Muhamed me je povzdignil za hadžiba za to, da me pridobi in ker se me je bal. In on, ki se ni strašil misliti na umor posveče osebe kalifa Hešama, on se gotovo tudi ne bo strašil, da umori mene, ako bi mu to koristilo... Ej, čuvaj se, Wadha el Ameri! Ne boš bedast! Treba je, da imaš tisoč oči in da si modrejši od Salomona. Okrog tebe je tisoč zased in tisoč sovražnikov. Vsi, katerim si trn v peti, ker si hadžib, bodo srečni, ako te starejo v prah in onesnažijo svoje roke v tvoji krvi. Pazi mogočni hadžib, čuvaj svoje življenje, zakaj ni še dovršena tvoja misija. Še sedi Hešam v ječi. Še ni izvršena osveta, ker je padlo toliko tvojih dobrotnikov in tvojih rojakov v zadnji vojski. Pazi, Wadha el Ameri, na se... —

Tako mu je govoril nek notranji glas — in prišla se ga je težka slutnja.

In isti glas mu je govoril dalje:

— Tvoja moč vendar ni tako velika, ker so ti mogli iz zaprte ječe, izpred nosa uporabiti Strežinjo. To je dokaz, da so še v tvoji Kordovi ljudje, ki niso ne s teboj, ne s kalifom, nego s tvojimi sovražniki. Kdo ve ali ni že nabruken meč, s katerim prebode roka morilec tvoje srce.

Pri tej misli pogleda Wadha po sobi kakor bi hotel videti, ali je že tukaj oni, ki postane njegov morilec. — A ničesar ni slišal, ničesar videl.

Ime Strežinje mu pa vseeno ni šlo iz glave. Kje je ta ubogi mladeč? Ali je še živ, ali je že mrtev?

Na to vprašanje je trebalo odgovoriti. Razpisal je veliko nagrado in dal javiti po Kordovskih ulicah, da dobi nagrado vsakdo, kdor prinese kako vest o Hrvatu Strežinji, podložniku daljnega hrvatskega vladarja.

Ko je bil Wadha še zatopljen v te misli, vstopi v sobo suženj in prinese na zlatem pladnju pisemce.

Wadha ga odpre in čita.

„Svetli hadžib! Nam so znane tvoje misli in vidimo v globino tvojih obisti. Svojo glavo si povsili, kakor težak kras, ker jo tlači velika skrb. Med ostalimi skrbmi, ki jih imaš, ni najmanjša ona da izveš kje je tvoj poslanik iz daljine Hrvatske ki se imenuje Strežinja. Ne pišemo ti tega pisma iz drugega razloga, nego da te opozorimo, da je tvoja bojazljivost za njega odveč. On je živ in zdrav, kakor riba. Njegova zvezda še ni utrnula. Na tebi je, da zasveti močnejše. Pride čas, da ti ponudimo njegovo glavo. Glavo za glavo. Tedaj se nadejamo, da bo tvoja znana dobrohotnost bednega tvojega rojaka rešila iz sedanjega, nekoliko neugodnega položaja, iz katerega se sam ne more rešiti. Eno ti pa vseeno poročamo. Niti tvoja nagrada, niti vsi tvoji voluhni, katere si poglaj iskat, ga ne najdejo prej, dokler ne bo naša volja. Naša volja je močnejša od tvoje, in če si sedaj oblasten in mogočen, ne pozabi, da je na tebi kri naše krvi in — treni se!

Oni, ki more, kar hoče.”

Wadha el Ameri sede spet na divan, in se zamisli. Ako bi ga v tem hipu motril pozorno, videl bi na njegovem licu veliko mladost. Njegovi prsti so krčevito držali pismo, a njegovo čelo se je še bolj namršilo.

Naposled se je pomiril in udaril z vso silo na zvon, ki je visel v njegovi sobi.

Ko je vstopil suženj, ki mu je malo prej predal pismo, vpraša:

— Kdo ti je dal to pismo?

— Stražnik, ki je danes stražil pred Alkazarem.

— A kdo ga je dal njemu? vpraša Wadha el Ameri srdito.

— Nekak mali starič, berač, ki je dejal, da ni treba odgovora in se je na to takoj odstranil.

— Kdaj je to bilo?

— Pred dvema urama!

— Nesrečnik — skoči Wadha el Ameri po koncu — to je strašno. Zakaj mi nisi takoj oddal tega pisma?

— Nisem ga dobil prej.

— In zakaj nisi?

— Ker je rekel starič stražniku, naj ga ne odda prej, dokler ne potečeta dve uri.

Na ta argument ni mogel hadžib ničesar odgovoriti in je odpustil sužnja.

Ali njegovo srce ni postalo mirnejše. To pismo mu je bil vnovič dokaz, da je v mestu mnogo zarotnikov, ki delajo za prevrat v državi. „Naša volja je močnejša od tvoje, in če si sedaj oblasten in mogočen, ne pozabi, da je na tebi kri naše krvi in — treni se!”

To je bila strčna grožnja in je kazala vso silno odločenost. In povrhu so se ti zarotniki še podpisali z besedami: oni, ki more, kar hoče?

Ti se torej ne šališ in njegove slutnje niso bile neosnovane. V veliki nevarnosti se nahaja. Ko bi vsaj videl svoje sovražnike, ko bi vedel za čas ko pridejo, ko bi vedel za mesto, kjer prelijo nanj, bi se vedel braniti. In če jih gre deset nanj, upri bi se. Ali tako! Morda nekega dne, ko bo šel v džamijo, začuti naskrtno ostrino meča med rebri, ali pa, ko bo vse najmirnejše, okusi iz vroče hladne vode, ne da bi vedel da je v nji strašen arabski strup!

In ta nejasnost ga je mučila najbolj.

Wadha el Ameri je dobro vedel, da Abulkr, da bi umrl, še vendar živi. Njegov duh in duh njegovega brata še ni premagan.

Vedel je tudi to, vsaj tako so mu javljali, da nečak zarotnika Hešama, Soliman ben Haken ben Soliman, akoravno je tudi za nekaj časa opustil obleganje mesta, ne misli mirovati, nego, da je samo zato odšel z vojsko na mejo Kastilije, da se dogovori z grofom Sanchom Garcecom. Wadha el Ameri je vedel da je ponudil Solimanu grofu Sanchu tudi nekoliko trdnjav na meji, ako mu bo pomagal, a Sanchu, da je v to pristal. Vedel je Wadha el Ameri, da se bliža odločen trenutek, ko se srečata dve močni vojski, vojska kalifa Muhameda in Solimana in da bo ta bitka divja, strašna, boj na življenje in smrt. V tem boju se uniki moč enega sovražnika, in kdo ve, ali ne bo to odločilen čas zanj, da z odločnim udarcem uniči tudi drugega nasprotnika in postavi na prestol zaprtega Hešama kraj katerega bo lahko vladal tako, kakor nekoč Almanzor. Tedaj bo užitval varno plodove svojega dela. Tedaj ne bo smel siliti hadžib, nego bo vladal, kakor pravi kalif. Vse bo drhtelo, ko se izgovori njegovo ime. Pred njim bi drhteli, pred njim, katerega so kot sužnja pripeljali na ladiji, katerega so odtrgali z naročja milih roditeljev, z rodne zemlje njegovih očetov, katerega so bičali, kovali v vertge, poniževali, blatili in zasramovali. Pred njim bodo drhteli oni bojazljivi lopovi, a on izgovori samo besedo, in glave odlete z vratov in se valjajo krvave po prahu kordovskih ulic. — Ni slaba ta misel — je govoril sam s seboj — ni slaba, ali treba jo izvesti.

Malo zatem je šel v malo sobico, ki se je nahajala poleg njegove sobe. Dokaj časa je pretekle, da se je vrnil in zne. A sedaj ni izgledal, kot mogočni hadžib Wadha el Ameri, kot vsegamočni pred katerim drhte prebivalci Kordove. Sedaj je izgledal kot ubogi starič z dolgo brado in veliko palčko, s turbanom globoko pomaknjeno na čelo. Brada mu je bila siva, belo siva. Bil je ovit v plašč ali kaj je bilo pod plaščem, tega ni ni videl nikdo.

— Lev iz hrvatskih dežel — se je smejal zvito samemu sebi — lev iz hrvatskih dežel, ker tvojih voluhni niso opravili ničesar, je vrsta na tebi, da ovohaš to sam, kar teba. Tvoje sredstvo ni novo, veliki Harun al Rašid ga je že rabil. In izkazalo se je zelo dobro... Kaj zato, če ti na tvojem nočnem potovanju izbije kdo zob. Dovolj še jih imaš. Kaj zato, ako ti zastemni katero oko? Bednika, ki ti izbije oko, ne boš tožil, naj se obsodi, da ti plaša petdeset kamel kakor je to v zakonu, nego boš molčal, ali še bolje, gledal boš, da mu sam izbiješ obe očesi.

Vendar, predno odideš moj lev iz hrvatskih dežel, v svet, je treba da še vidiš pravega kalifa vseh pravovernih kordovskih muslimanov. Tudi on mora vedeti, kaj se godi na svetu.

S temi besedami je krenil z brzimi koraki po hodniku, ki je vodil v ječo, v kateri je živel bivši kalif Hešam.

XX.

V globoki ječi je bival kalif Hešam. V kolikor se je dalo iz ječe narediti udobno stanovanje, v toliko se je uredilo. Tudi drugače je imel kalif jedi in pižame, kolikor je požel. Po pravi svobodi ni niti hrepel, ker je tudi prej, ko je bil še kalif, pomajevč živel v svojih sobah in se je redkokdaj pokazal med ljudmi. A vendar je bridko občutil to ječo. Ni ga obdajal vonj iztočnih trav, niti sijaj zlata in dragega kamenja; ni slišal pesmi najboljših pevk in ni gledal v mlie, velike, vedno vlažne, a vendar jasne oči. Ališe. Zrak v ječi je bil strupen in solneč ni bilo, onega solneč, ki mu je tako ugajalo s svojimi žarki.

Vse, kar mu je ostalo so bile njegove molitve in pri odsevu sveče je čital koran in njegove sure in nato so se mu zopet gibala usta v molitvi.

Redkokdaj je dobil v tej samotni poseti. In še ta je bil le Wadha el Ameri. Drugače je edino ječar pripovedoval bivšemu kalifu svoje neslane šale, trude se, da mu ugodi in da privablja na vedno blede in upalo lice vsaj za trenutek nasmehljaj zadovoljstva.

Ko je zaškripala ključavnica, tedaj se je na Hešamovem licu vedno pokazal izraz pod strahu, pol nade. Strah, ali niso prišli poslanci njegovega usurpatorja, da ga na njegov ukaz zadavijo in ga tako za večno vržejo v temo; a nade, če morda ne prihaja kdo k njemu, da ga osvobodijo.

Bedni kalif je padel vedno v dve povsem protivni misli. O dogodkih je bil vsaj nekoliko poučen. Povedal mu je ječar. Izvedel je za vstajo Abubekrovo in za smrt zarotnikov. Vedel je za moč Wadhe el Amerija, a vedel je tudi to, da ga je njegov naslednik vrgel v ječo le vsled prigo-varjanja, in da še ga se tudi sedaj, ko je zaprt, boji.

Zopet zaškriplje ključavnica.

Kalif Hešam, ki je dosedaj sedel zguban v kotu, dvigne glavo in pogleda z vratom. Ko so se odprla, opazi pred seboj povsem tuji obraz. Bil je to zgrban starič, sivih las. Kako je prišel sem. Ali vrata ječe pušajo tudi druge ljudi, razun onih dveh, katere je videl dosedaj?

— Kdo si? — vpraša s slabim glasom.

Ali v tem se mu je neznanec približal in odstranil brado.

— Ti si, Wadha el Ameri! — vzikne kalif in njegovo lice se razvedri.

— Jaz, dobri moj gospodar.

— Ali prinašaš veselo vesti. Zakaj si se tako preoblekel — reče kalif, ki je že spremenil izraz svojega obraza. Že je izginil oni kratak, jasen odsev in mesto njega se je pojavila skrb. — Ali pomenja tvoja obleka slabe vesti? Ali si se spre-menil zato v berača, da te ne spoznajo oni, ki ti strežejo po življenju? Ali morda nisi docela strmoglavljen? Morda te je nasilnik odstavil. Povej, govori, težko čakam odgovora. V tvoji usodi je tudi moja usoda. Ako si prepadel ti, propadel sem tudi jaz. Vem to in zato trepetam in se bojim, ko pomislim, da si v nevarnosti.

(Dalje sledi.)

GIBANJE ZA FEDERATIVNO JUGOSLOVANSKO REPUBLIKO.

(Nadaljevanje s prve strani)

Jože Zavertnik predlaga, da je najboljša, če se izjava prečita točko za točko, pri vsaki točki se debata, je sprejme, kakešna je, ali se ji kaj doda ali popravi.

Truger prične čitati izjavo, oziroma le program. Po prečitaniju prve točke meni dr. F. J. Kern, da je boljše, da se počaka do popoldne, ker ni Kristana. K stvarni hoče govoriti sam, čeravno se mogoče strinja, ker je treba še nekaterih pojasnil.

Zavertnik pojasnjuje, da ravno njegov predlog daje priložnost za obširno debato, vprašanje je le, ali br. Kern želi najprvo splošno debato in potem še le vetirano.

Dr. Kern pojasnjuje, da tega ne misli, ampak le želi, da se o stvari debatira in pojasni nekatere reči, da ne bo nesporazuma.

Kerže meni, da je res boljše, da se počaka, ker bo kmalu popoldne in se popoldne prične z razpravo o izjavi.

Zbor sklene na predlog Skubičca, da preloži zasedanje do popoldne.

Druga (popoldnanska) seja.

Na dnevni red je prišla točka „Pomen in namen organizacije”. Torej izjava sama, katero je sprejel provizorični odbor in podal javnosti. K tej točki je referiral sodr. Etbin Kristan. Glavne točke njegovih izjav so:

„Delo za jugoslovansko republiko je politično gibanje. To gibanje so poročile prilike, ki jih je pri-nest volja, katera se neprenehoma suče in poraja spremembe. Danes ni dvoma več, da ne bodo po tej vojni spremembe in za nas je važno, kakšne naj bi bile te spremembe v starem kraju. Zdaj je prišel čas, da o tem govorimo in moramo govoriti.

Nikdar nisem verjel, da bi se bila ta vojna kdaj vodila za osvoboditev narodov. V začetku je bila vojna čisto kapitalistično - imperialistična, katero so poročili roparski razlogi. Ali danes je drugače. Padla je avtokracija na Ruskem in padla bo drugod. Smer vojne se je takorekoč zasukala proti tistim, ki so jo začeli. Začetniki vojne so v kaši in od njih ne moremo ničesar več pričakovati.

Najznačilnejši dogodek v teh treh letih vojne je brez dvoma ruska revolucija, ki pomeni, da je celo naziranje svetovnih dogodkov v novem stadiju. Revolucionarna demokracija v Rusiji je izrekla tri velike principe: 1) da se sklepa mir brez prisilnih aneksij ali proti volji prizadetega ljudstva, 2) da ne sme biti odškodnin ali tributa, katerega bi moral premaganeec plačati zmagovalcu, — dasiravno Rusi niso proti temu, da se poravnava storjena škoda v invadiranih teritorijah — in 3), da prizadeti narodi, o katerih govorimo, ne smejo na mirofni konferenci, samo odločujoče o svoji usodi. To načelo ni bilo prej izrečeno. Vse, kar se prej govorilo o ciljih vojne, je bila fantazija, a na drugi strani se barantali z deželami in to barantanje je bilo tudi na škodo slovenskega naroda, eks so bili sklenjeni in še danes eksistirajo pakti med zavezniki, ki garantirajo Italiji slovenske in hrvatske pokrajine.

Revolucionarna Rusija je pa toliko vplivala s svojimi novimi načeli, da se je angleška vlada izrekla za revizijo vojno-mirovnih pogojev; to je bila posledica ruske revolucije. Wilson je v svoji znani izjavi ponovil ruski princip.

Tega ni bilo prej in zato spoznavamo, da ruska revolucija postavlja pogoje, na katere se lahko opiramo v našem gibanju. Mene prav nič ne moti težka kriza, ki je zadela Rusijo zadnje dni; prav nič me ne plaši katastrofa na ruski fronti. To so težke bolečine, ki se združene z vsakim prepogodom. Vsaka revolucija je imela take bolečine. Rusija bo še imela svoje krize, toda moje trdno upanje je da jih bo preživela. Že način, kako revolucionarna Rusija premaguje sedanje krize, nam jamači, da bo nadvladala vse težave in postala najmočnejša demokracija na svetu. Ruska revolucija je zdrava in tak preobrat je v stanu preobraziti ves svet.

Zato opiramo naše upe in želje na tega mogočnega faktorja. Ne vem, kaj misli Lloyd George in kaj misli Ribot, toda fakt je, da sta zapisala demokracijo na svoj boj.

ni prapor še le po ruski revoluciji. Torej sta bila prisiljena. Wilson je podal svojo izjavo tudi po revoluciji in Amerika mora gledati da predsednik drži svoje obljube. Za podlogo jemljemo to, kar je eno na belem in dolžnost narodov je, da naznanijo Rusiji svoje želje in cilje. Ni dovolj, da so Rusi izjavili princip samoodločevanja v Petrogradu ne poznajo vseh kotičkov na svetu. Če hočemo torej Slovenci odločevati o svoji usodi moramo to povedati Rusiji in vsemu svetu.

Kakšna naj bo usoda, katero si mi predstavljamo za naš narod?

Največja napaka gibanja, ki ga je zasnoval Londonski odbor, je bila, ker niso vprašali naroda, kaj on hoče. Zato se je zgodilo, da ameriški Slovenci niso imeli zaupanja v to gibanje in zato je Slovenska Liga tako žalostno pogorela. Če se hočemo varovati podobne katastrofe, moramo znati, kaj naš narod misli. Jaz sem dovolj prepotoval po Ameriki, bil sem v mnogih naselbinah in govoril sem ne samo z odra, temveč tudi s posamezniki, torej lahko govorim o mnenju ljudstva. Imamo avstrijskante, o tem ni dvoma; imamo zopet ljudi naprednega mišljenja, ki so proti Avstriji.

Ali če hočemo vprašati zadnje, kaj naj bo namesto Avstrije, moramo tipati, kaj oni mislijo. In splošno mnenje je to: Če je naš slovenski delavec proti enemu monarhu, je tudi proti drugemu. Kdor pa je proti dunajskemu in ruskemu carju, je gotovo tudi proti srbskemu kralju. Krona je krono in izpod ene krone pod drugo ni težnja našega naroda: Ta struja našega naroda zabavlja čez vse monarhe in med njimi vlada republičanski duh. To ni demagogija, temveč nujna politična potreba.

Deiktirali so nam, da so Slovenci, Hrvatje in Srbi en narod in da ta „narod” bo srečen, če se združi v paradižu Jugoslavije. Da li je en narod ali ni, to je jezikovno in znanstveno vprašanje, ki rešpa sem. Pozitivno pa vemo, da je med Slovenci, Hrvati, Srbi in Bolgari veliko sorodstvo in dalje vemo, da ni nikjer meje, kjer bi se lahko določilo: tukaj nehajo Slovenci in tukaj pričnajo Hrvati, kje Hrvati in Srbi in kje Srbi in Bolgari. Poglejmo v Belo Krajino. Očlovek ne ve, da li tam govore slovensko ali hrvaško. V okolici Zagreba govore slovenski podobno narečje. Tako je med Hrvati in Srbi in Srbi ter Bolgari. Poglejmo v Macedonijo. Srbija pravi, da tam žive Srbi in zato jo zahteva zase; Bolgarija pravi, da so Bolgari in jo tudi zahteva zase. V resnici pa ni tam samih Srbov ne Bolgarov, pač pa so Srbi in Bolgari — oboji. Macedonija je balkanska Bela Krajina.

Zdaj pa vprašajte Slovence, če hoče biti Hrvat; vprašajte Hrvate, če hoče biti Srb; vprašajte Srbe, če hoče biti Bolgar — in vprašajte narobe. Noben noče biti drugo nego to, kar je. Zato je propadlo ilirstvo, ker so hoteli posili napraviti nov narod. Pojdite in govorite ljudem, da je vse skupa, en narod, pa boste slišali odgovor: Zato je treba računati na fakta in garancije je treba, da ostane individualnost naroda; zato mora biti federacija, v kateri bo vsak narod imel vse, kar ima svojega, a združeni bodo pa le v tistih ozirih, ki jih lahko opravljajo skupaj.

Edina praktična tršitev vprašanje je federativna republika. (Dalje prihodnje.)

INDIANA, PA.

Premogari so zadovoljni v ferson, Clearfield Coal & Iron in ravnotako tudi pri Pittsburg Gas Coal Co.

Vsak premogar ve, da se težko dobi v Indiana okraju še opremljeni premogorovi k Jefferson, Clearfield Coal & Co. in Pittsburgh Gas Coal Co. Premog v teh premogorovih čisti in je od 4 do 6 čevljev. Zelo važno je tudi vedeti, da Jefferson, Clearfield Coal & Co. in Pittsburgh Gas Coal Co. se dela s polno paro, ker ti vedno dovolj vozov na razpolo kolikor jih zamorejo premog naložiti. Že več mesecev niso mogarji izgubili niti ene ure vsled pomanjkanja vozov. Premogorov je opremljen z vsemi novejšimi opremami, tako da mogarji zaslužijo večje plače, tero dobe na vsaka dva tedna Indiana okraju pri gori navi njih družbah zaslužijo premog \$100 in \$125 na dva tedna, se imajo dobro, se lahko vidijo, ga, ker jih več izmed njih je avtomobile.

Tudi življenjske razmere so voljne. Družba je ravnokar napraviti vodo in elektriko v njih stanovanja. Premogarji jo lepe vrtove. Hiše na Iselin dali prebarvati. Dobro, stalno lo je, kar vam ponuja Pittsburg Gas Coal Co. in Jefferson, Clearfield Coal & Iron Co. Družba trebuje še več premogarjev, priporočamo te premogorove teljem lista, ker nudijo zelo dno priliko. Čitate pamo og ki bodo priobčeni v tem listu, ste brez dela, tedaj se zglašite Superintendentu, ali pa pišite Mr. F. M. Fritchman, General nager, Indiana, Pa.

RA DBI IZVEDEL

za naslov mojega strica Valen Rackeff. Nekaj pred tremi leti je nahajal v Spokane, Wash sedaj pa ne vem kje je. Prav čno prosim vse cenjene rojake čitatelje, če kateri ve za nj naslov, da mi to sporoči, zakaj sem zelo hvaležen, ali pa naj se nam naznani. Moj naslov je: Rackeff, R. R. 2, Box 50, (C Mine), Henryetta, Okla. (Aug. 11, 13, 14, 15)

NAPREDEK

Prosveta piše za blagost ljudstva. Ako se strinjaj s mi idejami, podpiraj trgovce, oglašajo v Prosveti. V zaloz mam vse za vaskdanje potroš ne po zmerni cenl.

ANTON ZORNIK

Hermine, Pa. .

POZOR!

Vsem Slovincem in Hrvati v La Salle, Ill. in okoli se plo priporočam za nabavo MOBLEKE ali SUKNJE. Postni boste najboljšje pri meni, stim likam in popravljam obleke. Cene zmernne postre točna, delo in blago prve vr

Slovenski krojač.

JOHN ERMENC,

Narodni Dom — La Salle.

FIX

FIX

FIX

FIX

V poletnej vročini ko debate, Potijo se Vam noge Vaše. Oguljki in znoj Vas mučijo. Toda pomoč temu je hitra. Noge bodo zdrave in lahke. Za 50 centov to dosežete, Se poskusite in videli boste. Da "Fix" je Vaš prijatelj.

Fix je najboljša in preiskušena sredstvo proti oguljkom in potnim nog. On jih ohrani zdrave in zabrani utrujenost. Ne trpite natislo, temveč poskusite jih mazati s Fixom, ki Vam jih bo odpravil, ter odstranil vsako bolečino. Pošljite nam 50 centov v poštah znakah za naš naslov in mi Vam takoj pošljemo steklenico Fixa. Ako bi Vam to zdravilo ne koristilo, Vam vrnemo denar.

Naslovite na:

ATLANTIC SUPPLY CO.

37 Holmes St.,
YOUNGSTOWN, OHIO.